

Porto Alegren, malenkoniatsu

Esaten genuen iaz negu gorria jadanik amaitzen hasia delako seinaleak agertzen direnean gurean —inauteri eta kar-nestolenda, santageda koplak eta sanblas lokarritxoak, dena da bizitza eta beroaren ospakizuna—, munduko martxa iker-tzeko interesdunok begiak okertzen ditugula, noiz Suitzara, noiz Brasilerara begira, azkenean betoker geratu besterik lor-tzen ez dugula, batez ere aurten, noiz eta Davosen —kapita-lismo globalaren guru, agintari eta enpresarien bilgune— kexak eta estatuei eskakizunak baino agertu ez direnean eta Porto Alegren alterglobalismoaren aktibisten despistea bai-no gorpuztu ez denean. Noraeza, munduaren martxa gidatu edota eraldatu nahi dutenen artean? Agian bai, krisi ga-riak halakoxeak izan ohi dira.

Deigarria da batez ere altermundialisten txoko globaletik etorritako mezu ezkor hori, malenkonia edo goibeltasuna dariola, iraganean borroka horiek hobeago ibili izan zirelako edo. Gogoratu behar da istorio hau orain dela hamaika urte-edo hasten dela Seattlen (AEB), Munduko Merkatari-tza Erakundearen lehenengo goi-bilkura bertan behera ge-ratu behar izan zenean, kalean hainbat lekutatik etorritako aktibisten manifa eta ekintzek delegatuen joan-etorriak eta bilerak erabat oztopatzea lortu zutenean. Hor jaio zen, edo hobe esanda, medioek globalizazioaren kontrako mugimen-dua bataiatu egin zuten. Gero, Porto Alegren urtarrilaren bukaeran urtero Gizarte Foro Globala —*social forum* deitu zuten, Davosko *economic forum*aren kontrapuntu moduan edo— biltzen hasi zenean, aurkakotasun horri nolabait mu-zin egin eta globalizazio alternatibo baten aldeko mugimen-duaz hitz eginen hasi ziren aktibistak. Eta aurtengo mezua

krisia, noraeza, indefinizio estrategikoa da. Medioetan gizarte mugimendu horren porrotaz hasi dira berba egiten. Alta, gure ustez, errealtate horrek badauka beste isla baiko-rragoa bat, ikuspegia zuzen kokatuz gero.

Izan ere, hasieran, edo, Seattle izan zen. Bertan, 1999ko azaroan, World Trade Organisation (WTO) —Munduko Merkataritza Erakundea— sortu behar zuten ordura arte mundu mailako merkataritza arautzen zuen GATT (arantzen eta merkataritzaren inguruko akordioa, ingelesez) izeneko akordio/erakundea izan zenaren errautsetatik. Kapitalismo globalaren kontrol-makinan dabilzanen ideia izan zen, urtetako bilera eta itunen ostean, beste maila batera eramatea arautze hori WTO izeneko erakundea sortuz. Erakunde horren betebeharra —GATT zenaren bera, baina areagotua— mundu mailako merkatal hartu-emanak erraztea zen, estatu bakoitzean dauden muga eta arantzelak deuseztatuz. Funtsean merkataritza *liberalizatze*ko helburuaren atzean mendebaldeko multinazionalen kapital fluxuak errazteko prozesua ezkutatzen zen, eta batez ere kapitalaren dinamika-
ren pean esparru berriak sartzeko ahalegin irmoa zegoen: nekazaritzaren produktuen salerosketen erabateko liberalizazioa, TRIPS izeneko akordioa (jabego intelektuala, produktu kulturalak eta herrien jakintza tradizionala merkatu-gai hutsak bilakatzeko ideia), etab.

GATTen Uruguayko erronda itxi (erakunde horren baruan estatuen arteko negoziazioak, liberalizazioaren baldintzak guztien, edo boteretsuenen, interesen alde jartzeko, urte askotako negoziazio biratan antolatzen ziren, erronda horiek hasten ziren lekuaren izena hartzen zutela) eta WTO-ren Seattleko errondari hasiera ematea, horixe zen AEBetako ipar-mendebaldeko hiri horretan egin zen goi-bilkuraren prozedura, baina ezinezkoa izan zen. Kontrako bilkuran batu ziren, funtsean, iparramerikar sindikatuen langileak (euren industriaren babesa eskatzen zutenak), mundu mailan Via Campesina izeneko erakundearen koordinatzen hasiak ziren nekazari txikiak (horiekin joan ziren bertan egon ziren

bi euskaldunak, Paul Nicholson lekeitiarra eta Mikel Petrirena sunbildarra) eta AEBetako eskualde horietan oso indartsua den mugimendu anarkista. Horiekin batera, azken urteotan globalizazioa izeneko fenomenoak kapitalismoaren hazkunde neoliberal handia zein bihozgabea salatzen ari ziren aktibista eta teorikoak agertu ziren. Denon artean, espero ez zuten arrakasta lortu zuten eta mundua *ikaratu* zuten *mamua* sortu zen, alterglobalismoa.

Arrakastaz hil?

Eta ez zen Seattleko errondarik egon. WTOren lehenengo goi-bilkura urtebete beranduago batu zen Dohan, Pertiako Golkoko arabiar emirerri eta estatu autoritarioa den Qatarren, manifestarien ikaraz eta erabat gotortuta. Sortu zen azkenean erakunde berria eta Dohako errondari ekin zioten, zituzten helburuak betetze aldera. Gaur egun zeharo geldituta dago prozesu hori, egin diren goi-bilkura guztietan (eta beste globalizazio kapitalistaren erakunde eta foro askorenetan) mobilizazio handiak egon dira eta horrek legitimazioa eman die prozesu horrekin mesfidantzak zituzten hainbat estatuari, batez ere Brasil edo Indiaren lidergoarekin, liberalizazioa bilatzen zuten akordioak blokeatzeko edota moteltzeko. Prozesu horren beste alde bat, zalantzarik gabe, hainbat herritan eta bereziki Hegoamerikan egon diren gobernu aldaketak izan dira.

Kapitalismoak inbertsio fluxua ezin du gelditu, beti egon behar du non inbertitu lortutako etekina: hori da bere «burdinazko legea», eta, beraz, esparru berrien sorrera moteltzen den neurrian —hau da, nekazaritza produktuak merkatu globalean jartzea, kultur sormen eta jakintzaren pribatizaziotik espero zena, etab.— betiko guneetara jotzen du; kasu honetan nabarmenki higiezinen espekulazioan babestu dira funts asko eta horrela sortu da gaur egungo finantza-krisia. Horren ondorio larrienak, betiko moduan, jende xeheak ordaintzen ditu, garesti eta bere larruan ordaindu, baina ezin

esan alterglobalizazioaren gizarte mugimenduak bere misio historikoa bete ez duenik. Ez da izan aktibistek espero zutena, baina hori historiaren irakaskuntza da. Esan daiteke gizarte mugimendu oro arrakastaz hiltzen dela, noski bere helbururik behinenak beteta ikusi gabe. Mendebalदारrok daukagun historiaren ikuspegi linealak ez du laguntzen honako prozesuak benetan nolakoak diren ulertzen, baina oso ondo azaldu zuen XIX. mendeko britainiar ilustratu batek. William Morrisen hitz esanguratsuak hala edo hola itzultzen ditugu: gizakiek borroka egiten dute eta galdu; nahiz eta galdu, borrokan nahi zuten hura lortu egiten da, nolabait, baina orduan ere ez da eurek erdietsi gura zutena eta beste gizaki batzuek borrokatu behar dute lehengoek nahi zutena lortzeko, nahiz eta orain beste modu batez deitu.

Jende xeheak asko galdu du munduan zehar izaniko finantzen lurrikararekin, asko galduko du (dugu) hurrengo urteotan, baina jadanik hain subirano ez diren zenbait estatu sinesgarritasuna, merkatuen konfiantza eta —marketinak berebiziko garrantzia duen agertoki honetan— «marka» ona galtzen ari dira maskara asko jausten ari diren inauteri horretan. Eta tamalezko klasifikazio horretan Espainia oso era nabarmenean ari da ezagun egiten, Erresumaren zor publikoa etengabe balioa galtzen ari baita nazioarteko finantza merkatuen aurrean. Azken urteotako «mirari ekonomikoa» batez ere higiezinaren espekulazioan eta (orain) saldu ezinezko etxebizitzaren eraikuntzan oinarritua zegoen, munduko beste inon baina sakonago, eta orain Zapatero presidentek bere politika sozialekiko engaiamendu handidun irudia sakrifikatu behar izan du berriki, estatuak gerrikoa estutzen duela saltzeko: urte batzuk barru jubilatu behar dutenei gerrira estutu die momentuz, eta ikuskizun dago erantzuna ze tamainakoa izango den.

Baina Espainian boterean dagoen aldeari euroan segitzea garesti aterako zaio; Europar Batasunak jadanik exijitu dio azpiegiturretan egin nahi zuen gastua biziki murriztu behar duela, bestela aurreikusitako ahal zaion zorpetzeak (nazioarteko

merkatuetan saldu nahi duen zor publikoaren balioa gal-
tzen ari den bitartean) ezinezko egingo zion txanpon bate-
ratuan jarraitzea. Irensteko oso gaitza da errezeta hori, orain-
dik enplegua mantentzeko obra publikoak areagotzea beste-
rik ezagutzen ez duen molde oso zaharreko sozialdemokra-
ziarentzat, baina baita kapitalaren fluxua mantentzeko por-
lana mugitzera ohitu den ekonomia batentzat. Ba al dago
alternatibarik? Ekonomia Jasangarriaren Legean badago oso
artikulu bitxia: orubeen balorazio ofiziala hiru urtetan luza-
tzen da, dagoen moduan, peritaje berririk egin gabe, horre-
la higiezin enpresek eta bankuek jabegoan dauzkaten
orube guztien prezioa euren balantzeetan berdin mantena-
tzeko, aktiboen zutabean, merkaturan egon den debaluazioa
pasiboaren arlora pasatu gabe. «Ekonomia eusgarria baino,
ekonomiak euts diezaion helburua duen artikulua dirudi»,
esan zigun orain gutxi negozio horien inguruan mugitzen
den aditu batek.

Poliki-poliki bizitzen da hobeki

Azpiegituretarako aurrekontuen murrizketa horrek ez
omen dio momentuz kalte egingo euskal «Y grekoaren» egi-
tasmoari, agian gaia gero eta gehiago «estatu kontua» dela-
ko. Baina ikusi beharko da hurrengo urteotan Espainiako
Erresumaren eboluzio ekonomikoa ez ote den are beltzago
jarriko. Momentuz bankuek —euren balantzeetan higiezi-
nen burbuilak egindako kalte agerikoenak Estatuaren di-
ruak estali dituela— abisatu dute higiezin sektoreko en-
presek ere ezin dutela euren zorra ordaindu eta zerbait egin
beharko dela; Ekonomia Jasangarriaren Legeko trikimailu
horrek lasaitasuna ematen die, oso epe motzean soilik, eta
gainera bankuek inork baino hobeto dakite orain balantzee-
tan finantza-ingeniaritza egitea ez dela nahikoa, likidotasu-
na behar dutela. Eta higiezinetan eta eraikuntza obra handi-
tan ibiltzen diren enpresak kasu askotan familia berekoak
dira. Bere gastu aurreikuspenak —eta ez soilik segurtasun

beharrengatik— etengabe gora ezagutzen dituen proiektu batek, aldi berean obra jasaten ari den lurraldean oso aurkaritza sozial zabala daukana eta errentagarritasun soziala —legitimotasuna, azken finean— erakusteko arazo larriak izan dituen, noiz arte eutsi ahal izango dio? Han-hemenka arboletara igota obrak sikiera egun batzuetan atzeratzea lortzen duten aktibistek «AHTa gelditzen ari gara» esan ohi dute. Ba al liteke?

Aurten Porto Alegren interes handiz segitu dituzte David Harvey geografo britainiarraren argudioak. Molde klasikoko marxista da bera; askotan esaten du Marxen analisiak askoz esanguratsu eta ulergarriagoak direla orain, marxismoa modan egon zen garaian baino. Harveyk, dena den, asko egin du marxismoaren zenbait kategoria gaur egungo panorama berriro txertatzeko. Maisuki azaltzen du nola kapitalaren fluxuen etengabeko zirkulazioaren behar horrek gure bizimodua azeleratu egin duen, denbora eta espazioaren konpresioa eraginez. Gero eta azkarrago, abiadura handian istripuak gertatzea errazago da, eta ondorioak larriagoak. Poliki-poliki bizitzen da hobeki, diote zuhaitzetan goratzen diren horiek. ¶